

Innst. O. nr. 78

(2006-2007)

Innstilling til Odelstinget fra forsvarskomiteen

Ot.prp. nr. 51 (2006-2007)

Innstilling fra forsvarskomiteen om lov om endringer i lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Proposisjonens hovedinnhold og lovforslagets bakgrunn

Lokalt elektrisitetstilsyn er med få unntak pålagt alle netteiere i henhold til lov av 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr. I tillegg til netteiere i vanlig forstand, er også en del industribedrifter med eget forsyningsnett innenfor virksomheten pålagt å ha lokalt elektrisitetstilsyn. Denne tilsynsvirksomheten kalles de lokale elektrisitetstilsyn (DLE). DLE styres faglig av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) gjennom instruks og årlige rammebrev. Administrativt sorterer DLE under det enkelte nettselskap.

I proposisjonen legges det opp til en videreføring av hovedprinsippene i dagens DLE-ordning.

I de senere årene har utviklingen av DLE vært negativ ved at antallet årsverk og antallet tilsyn har blitt kraftig redusert. For å demme opp for denne negative utviklingen, foreslår departementet en lovmessig klargjøring av de plikter som påligger netteiere med lokalt elektrisitetstilsyn. For å sikre at nettselskapene etterfølger lovens bestemmelser, foreslås en utvidelse av dagens bestemmelse om tvangsmulkt, og mulighet for sanksjonering gjennom illeggelse av overtredelsesgebyr.

De lokale elektrisitetstilsyn skal utføre tilsyn på en måte som inngir tillit i det marked som skal betjenes. For å underbygge dette formålet, foreslås en lovmessig klargjøring av de regler som skal gjelde for

ivaretagelse av hensynet til habilitet og uavhengighet i tilsynsrollen.

Tilsynsloven omfatter også tilsyn med elektrisk utstyr. Lovens forskjellige bestemmelser er imidlertid i ulik grad tilpasset denne virkelighet. Departementet foreslår derfor en oppgradering av enkelte lovbestemmelser.

Loven, som i dag ikke har noen offisiell korttittel, foreslås benevnt el-tilsynsloven.

1.1.1 Lovforslagets bakgrunn

Tilsynet med el-sikkerhet trådte offisielt i virksomhet 1. mars 1898 da det ble etablert en tilsynsmannsordning. Opprettelsen av ordningen var et naturlig resultat av elektrisitetens fremvekst og økte bruk i samfunnet.

Lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (heretter benevnt el-tilsynsloven) trådte i kraft i 1929, og ga adgang til å pålegge eiere av visse anlegg å føre tilsyn med el-sikkerheten ved installasjoner tilknyttet anlegget. Ordningen kalles nå "det lokale elektrisitetstilsyn", omfatter ca. 140 virksomheter og blir omtalt som DLE. Eier som er pålagt lokalt elektrisitetstilsyn vil bli omtalt som netteier og i tillegg til netteier i vanlig forstand, omfatter det også en del industribedrifter.

Tilsynet skal bidra til at elektriske anlegg og elektrisk utstyr ikke frembyr fare for liv, helse og materielle verdier. I 2005 hadde 36 pst. av bygningsbranner tilknytning til feil på elektriske installasjoner/utstyr/apparat eller feilbruk av elektrisitet, og 67 personer omkom ved disse brannene. Elektrisk feil ble anført som brannårsak i 10 pst. av tilfellene. I samme år ble det rapportert om 57 elulykker med personskade og en undersøkelse foretatt av Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) viser at opp mot 3 000 uhell/ulykker per år blant elektromontører aldri blir rapportert.

Netteier plikter å føre tilsyn med installasjoner tilknyttet selskapets forsyningsnett. Det er eier/bruker av det elektriske anlegget som har ansvaret for at elsikkerheten er ivarettatt og at lover og forskrifter etterleves. DLE skal gjennom tilsyn ikke overta dette ansvaret, men hjelpe eier/bruker med å ivareta dette ansvaret.

Tilsynet omfatter også elektrisk utstyr som omsettes innenfor netteiers forsyningsområde, jf. el-tilsynsloven § 11, og tilsyn med elektroentreprenører og prosjekterende. I tillegg følger DLE opp ulykker som relaterer seg til bruk av elektrisk utstyr og elektriske anlegg, samt bistår politiet i etterforskningen av branner og ulykker. DLE utfører også et stort informasjons- og rådgivningsarbeid rettet mot publikum innenfor netteiers forsyningsområde.

Elsikkerheten i Norge kjennetegnes av en sterk lokal forankring. Dagens DLE er en del av det offentlige tilsynsapparatet for elsikkerhet, underlagt de til enhver tid gjeldende mål, prinsipper og retningslinjer for den offentlige forvaltning.

Tilsynsordningen har de senere årene vært gjenstand for omfattende utredninger. Disse utredninger har vist at alternative ordninger vil være til dels svært kostnadskrevenne uten elsikkerhetsmessig gevinst. I 2005 ble Stortinget, gjennom St.prp. nr. 65 (2004-2005) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2005, orientert om Regjeringens forslag om i det vesentlige å videreføre dagens ordning for det lokale elektrisitetstilsyn. Stortinget sluttet seg til Regjeringens forslag, jf. Innst. S. nr. 240 (2004-2005) fra finanskomiteen om tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2005. Forslagene i denne proposisjonen legger til grunn en organisasjonsmodell som samsvarer med den ordning som Stortinget i 2005 ga sin tilslutning til.

El-tilsynsloven gir i dag hjemmel for å pålegge netteier å opprette et lokalt elektrisitetstilsyn, uten å gi nærmere beskrivelse av hvilke plikter som dette innbefatter. Mangel på autoritativ forankring har gitt seg utslag i til dels mangelfull etterlevelse av regelverket. Det synes derfor behov for en lovmessig klargjøring av de plikter som påligger eier med lokalt elektrisitetstilsyn. En nærmere omtale av disse forholdene fremgår av proposisjonen kapittel 3.1.

De plikter som fremgår av lovverket, må underbygges av et regelsett, som sikrer tilstrekkelig etterlevelse i praksis og som er tilgjengelig for sentral tilsynsmyndighet. I tillegg synes det behov for et mer fleksibelt sanksjoneringsystem. Disse forholdene er nærmere omtalt i proposisjonen kapittel 4.

Tilsyn på elsikkerhetsområdet må utøves på en måte som inngir tillit i det marked som skal betjenes. For ivaretagelse av hensynene til uavhengighet og

objektivitet i tilsynsrollen, er det behov for en lovmessig klargjøring, jf. proposisjonen kapittel 3.2.

For øvrig er det behov for en oppgradering og klargjøring av lovens bestemmelser om elektrisk utstyr, jf. proposisjonen kapittel 5.

1.2 De lokale elektrisitetstilsynsoppgaver og oppgaveutførelse

1.2.1 Oppgaver for de lokale elektrisitetstilsyn

Oppgaver for de lokale elektrisitetstilsyn er gitt i el-tilsynsloven § 9, og etter denne lovbestemmelsen er nesten alle netteiere i Norge (ca. 140) pålagt å føre tilsyn med bl.a. elektriske installasjoner i næringsvirksomhet og boliger innenfor netteiers forsyningsområde.

El-tilsynsloven inneholder ingen konkretisering av de plikter som påligger netteier med lokalt elektrisitetstilsyn. Det nærmere innholdet av disse pliktene fremgår av Instruks for everk pålagt lokalt elektrisitetstilsyn, fastsatt 29. november 1994 av Elektrisitetstilsynet. Instruksen fastsetter at DLEs virksomhet skal planlegges og utføres i samsvar med mål og prioriteringer fra offentlig myndighet.

DLE er faglig underlagt DSB, mens arbeidsgiveransvaret ligger hos den respektive netteier. Det er netteier som skal sørge for at DLE har de nødvendige ressurser til å utføre de pålagte oppgavene.

DSB sender hvert år ut et "rammebrev" til alle netteiere med eget DLE. I rammebrevet gis det konkrete føringer for prioriteringer, omfang og innhold av tilsyns- og informasjonsaktivitetene det enkelte år. På bakgrunn av føringene gitt i rammebrevet, skal netteier med bruk av lokal risikovurdering utarbeide konkrete planer for egen tilsynsvirksomhet med begrunnet angivelse av mål og prioriteringer av tiltak. Netteier sender årlig rapport til DSBs regionskontor om oppfølgingen av plan for tilsynsvirksomhet, herunder en vurdering av resultatoppnåelse.

DLE fører tilsyn med om lag 600 000 virksomheter og 1,9 millioner boliger og lignende, til sammen rundt 2,5 millioner tilsynsobjekter. Det utføres årlig mellom 90 000 og 100 000 tilsyn, og DLE gir årlig ca. 70 000 pålegg om retting av ulike avvik i størrelsesorden 500 000.

De lokale elektrisitetstilsyn er en del av det offentlige tilsynet med elsikkerhet, og er gjennom el-tilsynsloven § 6, jf. § 9, gitt rett til å gi de pålegg og treffe de enkeltvedtak ellers som er nødvendige for gjennomføring av bestemmelsene i loven. Slike oppgaver er forbeholdt DLE, og kan ikke settes ut til eksterne aktører. Ved utøvelse av denne offentlige tilsynsmyndighet, betraktes de lokale elektrisitetstilsyn som forvaltningsorganer, underlagt det lovverk som til enhver tid gjelder for offentlig forvaltning, herunder bestemmelser i forvaltningsloven, offentlighetsloven, arkivloven med mer.

1.2.2 Høring

Departementets forslag ble sendt ut på høring og høringsinstansenes svar er gitt i proposisjonens kapittel 3.1.3.

1.2.3 Departementets vurderinger

Valg av tilsynsmodell på elsikkerhetsområdet har de senere årene vært undergitt grundige og omfattende utredninger. Blant forhold som har vært vurdert, er blant annet overføring av myndighetsansvar fra DLE til DSB og konkurranseutsetting av kontrolloppgaver. Regjeringen foreslo for Stortinget i 2005 en videreføring av dagens tilsynsordning. Som begrunnelse for dette valget ble det blant annet vist til at en myndighetsoverføring til DSB ville være svært kostnadskrevenende uten at elsikkerheten ville styrkes. Stortinget ga sin tilslutning til Regjeringens forslag. Departementets vurderinger vil i det følgende legge til grunn den ordning for organisering av DLE som Stortinget i 2005 ga sin tilslutning til.

Antallet årsverk har blitt vesentlig redusert de senere årene, og dette har fått følger for omfang og kvalitet på det tilsynsarbeid som gjøres på angjeldende felt. Denne negative utviklingen må etter departementets syn ses i sammenheng med lovverkets manglende klargjøring av plikter som påhviler netteier pålagt lokalt elektrisitetstilsyn.

Detaljbestemmelser bør også i fremtiden forbeholdes regulering utenfor lovens bestemmelser. Det bør herunder fastsettes forskrifter, som nærmere konkretiserer innholdet av tilsynspliktene. For å bidra til større grad av lovmessig klarhet, og for å gi reglene en tyngre autoritativ forankring, bør imidlertid el-tilsynsloven inneholde bestemmelser som på overordnet plan angir hvilke forpliktelser som påhviler netteier pålagt lokalt elektrisitetstilsyn. Av el-tilsynsloven bør det således fremgå at netteier skal oppfylle de kravene som fremgår av loven og bestemmelser gitt i medhold av loven. Disse kravene må ivaretas med et ressurstilfang som er nødvendig for oppfyllelse av de lovpålagte oppgavene. Loven bør også inneholde bestemmelser som stiller krav til objektivitet og uavhengighet i tilsynsrollen, jf. proposisjonens kapittel 3.2.

Denne lovmessige klargjøring av plikter vil også åpne for illeggelse av tvangsmulkt og overtredelsesgebyr, jf. proposisjonens kapittel 4.

DLE skal fremdeles være en del av det offentlige tilsynsapparatet. Gjennom lovverket presiseres nærmere hvilke oppgaver som skal tilligge DLE som tilsynsmyndighet. Etter tilsynsloven § 6 første ledd, jf. forslag til ny § 8, skal tilsynsmyndigheten gi de pålegg og treffe de enkeltvedtak ellers som er nødvendige for gjennomføringen av bestemmelsene gitt i eller i medhold av loven. Slike myndighetsoppgaver bør etter departementets syn fremdeles utføres av

DLE selv. Dette innebærer at netteier ikke kan sette ut denne typen oppgaver til eksterne aktører. Etter lovforslaget § 9 annet ledd kan imidlertid netteier, etter nærmere bestemmelser gitt av Kongen, la andre offentlige eller private sakkyndige utføre oppgaver på sine vegne, som ledd i forberedelsen av vedtak som nevnt i tilsynsloven § 6, jf. § 8.

Avveiningen av hvilke oppgaver som skal utføres av DLE selv, og hvilke som netteier kan velge å sette ut til eksterne aktører, vil måtte bero på en totalvurdering av ulike momenter. Sentralt ved denne vurderingen vil være hvorvidt det foreligger vektige hensyn som tilsier at oppgaven forbeholdes DLE, for eksempel hensynet til enhetlig praksis, kompetanseoppbygging, kontrollhensyn med mer. Samtidig må det vektlegges at de løsninger som velges, ivaretar hensynet til fleksibilitet og god ressursutnyttelse på en forsvarlig måte.

Departementet anser det formålstjenlig at den nærmere regulering av oppgavefordeling mellom DLE og sakkyndige presiseres gjennom forskrift. Bestemmelser på dette området vil således kunne få et detaljpreg som er lite egnet for regulering i lov. Samtidig vil forskriftsregulering gi større grad av fleksibilitet i forhold til eventuelle endringsbehov som måtte melde seg i fremtiden.

1.3 Oppgaveutførelse - krav til habilitet og uavhengighet i tilsynsrollen

1.3.1 Gjeldende rett

De lokale elektrisitetstilsyn er underlagt en rekke lover og regler av forvaltningsrettslig karakter.

Lov av 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) inneholder bl.a. habilitetsbestemmelser, som skal sikre at de som forbereder og treffer avgjørelser, er upartiske og uten personlige interesser i den sak som skal avgjøres. Bestemmelsene skal også bidra til at publikum har tillit til at forvaltningen rent faktisk ikke tar utenforliggende hensyn.

Forvaltningsloven § 6 første ledd angir en rekke typetilfeller som medfører inhabilitet. I tillegg inneholder forvaltningsloven habilitetsbestemmelser av mer skjønnsmessig karakter. Etter forvaltningsloven § 6 annet ledd er man inhabil dersom det foreligger andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til upartiskhet i den enkelte sak.

Forvaltningslovens habilitetsbestemmelser gjelder både for de lokale elektrisitetstilsyn og sakkyndige som benyttes, jf. forvaltningsloven § 10. Sakkyndige som foretar teknisk kontroll av elektriske anlegg med mer, anses for å tilrettelegge grunnlaget for en (mulig) forvaltningsavgjørelse, og er derfor omfattet av forvaltningslovens bestemmelser.

El-tilsynsloven har ingen særregler om habilitet. Av instruks for everk pålagt lokalt elektrisitetstilsyn

av 29. november 1994, fremgår det at tilsyn skal utøves på en måte som er forenlig med kravene til god forvaltningsskikk og offentlig myndighets habilitet og uavhengighet fra de pliktsubjekter man skal føre tilsyn med. Instruksen inneholder i tillegg habilitetsbestemmelser av mer generell karakter. Tilsynsmyndigheten skal være organisert slik at den er uhildet og uavhengig i forhold til forretningsmessig virksomhet. Hensikten med denne bestemmelsen er å sikre at DLE og sakkyndige ikke blander sammen oppgaven som tilsynsmyndighet med annen forretningsmessig virksomhet. Det kreves ikke at tilsynet skilles ut som egen juridisk enhet. DLE kan således inngå som del av et selskap som også forvalter andre interesser. Den indre organisering av selskapet må imidlertid være slik at DLE unngår for tette bånd til forretningsmessig virksomhet.

1.3.2 Høring

Departementets forslag ble sendt ut på høring og høringsinstansenes svar er gitt i proposisjonens kapittel 3.2.3.

1.3.3 Departementets vurderinger

Tilsynsrollen må utøves på en måte som inngir tillit i det marked som skal betjenes. De regler som fastsettes på angjeldende område, må derfor forhindre sammenblanding av roller, slik at kommersielt, økonomisk eller annet press ikke påvirker tilsynsmyndighetens aktivitet.

Ovennevnte hensyn gjør seg gjeldende også for sakkyndige som utfører oppgaver for DLE. Det bør derfor stilles like krav til utøvelsen av tilsynsoppgavene, uavhengig av om DLE velger å utføre oppgavene selv, eller legger oppgavene til eksterne sakkyndige.

Av gjeldende instruks for everk fremgår det at tilsynsmyndigheten skal være organisert slik at den er uhildet og uavhengig i forhold til forretningsmessig virksomhet. Instruksens bestemmelse er i praksis forstått som et krav om organisatorisk skille mellom DLE og virksomhetens øvrige aktiviteter. Departementet har vurdert om man skulle innføre et krav om juridisk skille mellom DLE og annen virksomhet hos netteier. Kostnadene ved en slik ordning synes imidlertid ikke å stå i et rimelig forhold til antatt nytteverdi. Det vises i den forbindelse til at nettselskap i dag er av svært varierende størrelse, med tilsvarende variasjoner i størrelsen av de enkelte DLE. Departementet ser imidlertid et fortsatt behov for organisatoriske bestemmelser med mer, som kan forhindre sammenblanding av ulike roller hos netteier. Det foreslås overlatt til Kongen å gi nærmere bestemmelse på dette området.

I tillegg til organisatoriske krav med mer, vil det kunne være behov for regler som regulerer tilsyns-

personellens muligheter for arbeidsrelatert aktivitet utover de rene DLE-funksjoner. Slike regler vil kunne bidra til å avskjære situasjoner som ellers ville kunne oppfattes som problematiske i forhold til de krav som bør stilles til et uhildet og uavhengig offentlig tilsyn. Departementet foreslår at nærmere regler på dette området fastsettes av Kongen.

For øvrig vil forvaltningslovens habilitetsbestemmelser regulere spørsmålet om habilitet i den enkelte sak. Det er ikke funnet formålstjenlig å gjenta disse habilitetsbestemmelsene i el-tilsynsloven.

1.4 Tiltak for å sikre bedre etterlevelse av el-tilsynslovens bestemmelser- tvangsmulkt og overtredelsesgebyr

1.4.1 Gjeldende rett

El-tilsynsloven § 13 lyder som følger:

"I pålegg etter loven her kan det fastsettes en løpende tvangsmulkt for hver dag/uke/måned som går etter utløpet av den frist som er satt for oppfylling av pålegget, inntil pålegget er oppfylt. Tvangsmulkt kan også fastsettes som engangsmulkt. Tilsynsmyndigheten kan frafalle påløpt tvangsmulkt."

Bestemmelsen gjelder for pålegg etter loven, og vil ikke kunne anvendes der tilsyn ikke gjennomføres i samsvar med bestemmelser i instruks, rammebrev og lignende fra sentral tilsynsmyndighet.

El-tilsynsloven inneholder også regler om stans av virksomhet/anlegg inntil pålegg er utført (§ 6), og en egen straffebestemmelse (§ 14).

1.4.2 Høring

Departementets forslag ble sendt ut på høring og høringsinstansenes svar er gitt i proposisjonens kapittel 4.3.

1.4.3 Departementets vurderinger

El-tilsynslovens bestemmelse om tvangsmulkt kan ikke anvendes der tilsyn ikke gjennomføres i samsvar med instruks og rammebrev. I slike tilfeller mangler egnede virkemidler for å kunne fremtvinge oppfyllelse av pålegg gitt av sentral tilsynsmyndighet. Dette har gitt seg utslag i ulik grad av etterlevelse av regelverket. Avvik har imidlertid ikke fått konsekvenser for netteier, utover en påpekning av uoverensstemmelse med gjeldende regelverk. Dette svekker de interesser som el-tilsynsloven er ment å skulle ivareta.

For å avhjelpe disse forholdene, foreslår departementet en utvidelse av virkeområdet for reglene om tvangsmulkt. Denne utvidelse finner sted gjennom presiseringen av plikter i lovforslaget § 9 og bestemmelser gitt i medhold av loven. Tvangsmulkt vil etter dette kunne ilegges netteier ved manglende etterlevelse av pålegg etter loven og bestemmelser gitt i

medhold av loven. Adgangen til å ilegge netteier tvangsmulkt foreslås innarbeidet i lovforslaget § 13.

Formålet med tvangsmulkt vil være å fremtvinge oppfyllelse, slik at lovlig tilstand gjenopprettes. Foruten den praktiske anvendelsen av bestemmelsen, antas bestemmelsen å kunne få en viktig preventiv effekt, der vissheten om dette reaksjonsmiddel, vil kunne bidra til større grad av etterlevelse i praksis.

Tvangsmulkt skal fungere som et pressmiddel for å bringe et ulovlig forhold til opphør. Forutsetningen for å ilegge tvangsmulkt er at det foreligger en ikke-oppfylt forpliktelse. Vedtak om tvangsmulkt kan derfor ikke treffes etter at det ulovlige forholdet er opphørt. For enkelte aktører vil det kunne fremstå som fristende å avvende myndighetenes inspeksjon og oppfølging, før nødvendige rettelser foretas. Selv om forholdene rettes i ettertid, vil imidlertid ulike interesser allerede kunne være skadelidende. Et underdimensjonert elektrisitetstilsyn har f.eks. gjennomført færre tilsyn enn pålagt, eller gjennomført tilsyn av mer overfladisk karakter. Gjennom tilsyn avdekkes et stort antall feil og mangler, noen av alvorlig karakter. I ytterste konsekvens vil mangelfullt tilsyn kunne medføre tap av liv og helse. Følgene av lovbrudd på elsikkerhetsområdet kan derfor være til dels svært dramatiske.

Slike brudd på regelverket vil ikke i tilstrekkelig grad bli fanget opp av reglene om tvangsmulkt. Etter forholdene vil imidlertid lovens straffebestemmelse (§ 14) kunne anvendes. Bruk av straffebestemmelsen vil imidlertid kunne fremstå som uforholdsmessig og upraktisk. Samtidig innebærer en slik reaksjon en belastning på politiet og påtalemyndigheten. Det kan også anføres at en straffereaksjon ofte kommer lenge etter overtredelsen, og slik sett vil kunne svekke straffens preventive virkning.

Bestemmelsen om stenging av virksomhet (§ 6) vil også kunne fremstå som upraktisk og lite formålstjenlig.

For å sikre nødvendig grad av respekt for regelverket, og for ivaretagelse av viktige samfunnsinteresser, er det etter departementets syn behov for mer velegnede sanksjonsmidler i el-tilsynsloven. Det er således behov for et sanksjonsmiddel, som rammer de rene lovovertrедelser, og som vil kunne ilegges raskt og effektivt, uten store omkostninger, og som vil kunne tilpasses den enkelte lovovertrедelse. Innføring av overtredelsesgebyr vil etter departementets syn kunne dekke alle disse formålene. Overtredelsesgebyr vil i denne sammenheng innebære at netteier pålegges å betale et pengebeløp til det offentlige som følge av overtredelser av lovverkets bestemmelser. Gebyret er ment å ha en pønål effekt, dvs. at sanksjonen skal føles som et onde for netteier. Størrelsen på overtredelsesgebyret må avpasses de hensyn som el-tilsynsloven skal ivareta. Dette innebærer at gebyret

må kunne settes så vidt høyt at nødvendig grad av respekt og etterlevelse av lovverket opprettholdes.

Det overlates til Kongen å gi nærmere regler om fastsettelse og gjennomføring av overtredelsesgebyr, herunder rammer for forvaltningens skjønn, oppfyllelsesfrist med mer.

Ileggelse av overtredelsesgebyr antas langt på vei å ville bli den dominerende sanksjonsform overfor nettselskap som ikke overholder el-tilsynslovens bestemmelser. Dette vil kunne gi en viss avlastning på straffesakskjeden for saker av denne karakter. Departementet ønsker imidlertid ingen avkriminalisering på dette lovområdet, i det overtredelser vil kunne ha til dels betydelige samfunnsmessige skadevirkninger. Det bør derfor fremdeles foreligge mulighet for å reagere strafferettslig overfor nettselskap som bryter regelverket. I hovedsak antas imidlertid straffebestemmelsen å ville bli benyttet ved grovere eller gjentatte lovbrudd. For øvrig vises det til at lovens straffebestemmelse også omfatter andre aktører enn nettselskap, og derfor også av denne grunn bør opprettholdes.

Eventuelle lovmessige avvik vil bli avdekket gjennom tilsyn av netteier. For å sikre en effektiv håndhevelse av lovens regler, er det nødvendig med økt oppmerksomhet på denne tilsynsoppgaven.

1.5 Andre lovendringsforslag

1.5.1 Gjeldende rett

Av el-tilsynsloven § 11 annet ledd fremgår følgende:

"Kongen kan bestemme at det lokale elektrisitetstilsyn (jf. § 9) kan pålegges å føre kontroll med elektrisk utstyr som tilbys eller omsettes innenfor vedkommende anleggs forsyningsområde."

Netteier ved de lokale elektrisitetstilsyn er i medhold av denne bestemmelsen pålagt å føre tilsyn med elektriske produkter som omsettes innenfor deres forsyningsområde. Det nærmere innholdet av denne forpliktelsen fremgår av Instruks av 29. november 1994 og rammebrev fra sentral tilsynsmyndighet.

Loven omfatter således tilsyn med elektrisk utstyr. Ordlyden i de ulike lovbestemmelser er imidlertid i varierende grad tilpasset denne virkelighet.

El-tilsynsloven § 6 lyder som følger:

"Tilsynsmyndigheten gir de pålegg og treffer de enkeltvedtak ellers som er nødvendige for gjennomføringen av bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne lov. Det skal settes en frist for når pålegget skal være utført.

Dersom pålegg ikke oppfylles innen fristen kan tilsynsmyndigheten helt eller delvis stanse virksomheten og/eller anlegget inntil pålegget er utført.

Ved overhengende fare kan tilsynsmyndigheten foreta stansing selv om pålegg ikke er gitt."

Bestemmelsen omfatter også elektrisk utstyr, selv om dette ikke fremkommer direkte av bestemmelsens ordlyd.

El-tilsynsloven § 6 gjelder også for de lokale elektrisitetstilsyn, jf. § 9. De lokale elektrisitetstilsyn vil herunder kunne treffe enkeltvedtak som omhandler elektrisk utstyr innenfor deres forsyningsområde. De lokale elektrisitetstilsyn er imidlertid instruert av sentral tilsynsmyndighet (DSB) om ikke å benytte sistnevnte myndighet. I praksis har derfor bestemmelsen, på produktområdet, vært forvaltet av DSB som førsteinstans de senere årene.

El-tilsynsloven § 7 lyder som følger:

"Når elektriske anlegg medfører sjenerende elektriske forstyrrelser, kan tilsynsmyndigheten gi pålegg om straks å sette anlegget i sådan stand at disse forstyrrelser så vidt mulig fjernes.

Tilsynsmyndigheten kan, i den utstrekning den anser det nødvendig til ivaretagelse av berettigede almene interesser, gi forskrifter om at elektriske anlegg, anleggsdeler eller apparater som etter tilsynsmyndighetens mening vesentlig forstyrrer radiolyttingen, ikke må drives eller brukes til visse tider av døgnet, dersom disse forstyrrelser ikke unngås ved de foranstaltninger som tilsynsmyndigheten i henhold til gjeldende forskrifter kan påby."

Bestemmelsen omfatter også elektrisk utstyr, selv om dette ikke fremgår direkte av bestemmelsens ordlyd.

1.5.2 Høring

Departementets forslag ble sendt ut på høring og høringsinstansenes svar er gitt i proposisjonens kapittel 5.3.

1.5.3 Departementets vurderinger

El-tilsynsloven omfatter også tilsyn med elektrisk utstyr. Lovens bestemmelser er imidlertid i ulik grad tilpasset denne virkelighet. På enkelte områder gir lovens ordlyd til dels mangelfull veiledning til lovens brukere. Bestemmelsene bør derfor klargjøres, overensstemmende med gjeldende rett.

El-tilsynsloven gir i dag hjemmel for de lokale elektrisitetstilsyn til blant annet å kunne stanse elektrisk utstyr. I praksis har imidlertid denne myndighet vært utøvet av sentral tilsynsmyndighet (DSB). DSB har myndighet til å henvende seg til importør av produktet, og vil, gjennom et vedtak om omsetningsforbud, kunne stoppe produktet i hele landet. Denne ordningen, med sentral tilsynsmyndighet som førsteinstans, bidrar til en effektiv og ensartet praksis på produktområdet. Departementet ønsker derfor å lovfeste denne ordningen. For å kunne møte eventuelle fremtidige endringsbehov, foreslår departementet at Kongen skal kunne tillegge også de lokale elektrisitetstilsyn slik myndighet.

Departementet foreslår derfor endringer i el-tilsynsloven §§ 6, 7 og 8.

1.6 Økonomiske og administrative konsekvenser

En effektiv gjennomføring av de ulike lovforslag, vil forandre økt oppmerksomhet på tilsyn med DLE og netteier. For sentral tilsynsmyndighet (DSB) må det påregnes en økning i tilsynsaktiviteten på dette felt. For å møte dette økte tilsynsbehovet, må bemanningen til DSB økes med anslagsvis én person per tilsynsregion. Kostnadene ved økt bemanning vil kunne dekkes gjennom økte gebyrer for netteiere. Det er for tiden under utarbeidelse en egen gebyrforskrift for tilsyn utført av DSB.

Den enkelte netteier og DLE må, i den grad kontrolltjenester kjøpes i markedet, inneha nødvendig bestillerkompetanse og etablere nødvendige ordninger for kontroll av de tjenester som kjøpes. Dette anslås ikke å innebære nevneverdige kostnader for nettselskapene.

For netteiere som har valgt å nedbemanne DLE, og som nå ikke gjennomfører tilsyn i samsvar med årlige føringer fra sentral tilsynsmyndighet, vil lovforslaget innebære økte kostnader og administrative konsekvenser. Dette er kostnader som er forutsatt dekket via nettтарiffen. I de tilfellene det har vært for liten tilsynsaktivitet, har netteiere som følge av dette kunnet generere et større overskudd enn lovens system legger opp til.

1.7 Merknader til de enkelte lovbestemmelser

Merknader til de enkelte lovbestemmelser er gitt i proposisjonene kapittel 7.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bendiks H. Arnesen, Thorbjørn Jagland og Signe Øye, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold, Henning Skumsvoll og Per Ove Width, fra Høyre, lederen Jan Petersen, og fra Sosialistisk Venstreparti, Bjørn Jacobsen, viser til at lokalt elektrisitetstilsyn med få unntak er pålagt alle netteiere i henhold til lov av 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr, og at denne tilsynsvirksomheten kalles de lokale elektrisitetstilsyn (DLE). Komiteen viser videre til at forslaget i proposisjonen legger opp til en videreføring av hovedprinsippene i dagens DLE-ordning som Stortinget sluttet seg til, jf. Innst. S. nr. 240 (2004-2005) fra finanskomiteen om tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2005.

Komiteen merker seg at utviklingen av DLE de senere år har vært negativ ved at antallet årsverk

og antallet tilsyn har blitt kraftig redusert. Komiteen ser det som viktig at denne utviklingen søkes snudd gjennom den foreslåtte lovmessig klargjøring av overordnede tilsynsplikter for de lokale elektrisitetstilsyn. Videre er komiteen enig i at det for å sikre at lovens bestemmelser etterfølges, foreslås en utvidelse av dagens bestemmelse om tvangsmulkt og mulighet for sanksjonering gjennom ileggelse av overtredelsesgebyr. Komiteen vil også understreke viktigheten av en lovmessig klargjøring for de regler som skal gjelde for ivaretagelse av hensynet til habilitet og uavhengighet, slik at man hindrer uheldige dobbeltroller for tilsynspersonell. Komiteen slutter seg til at det foreslås en oppgradering av enkelte lovbestemmelser for å fremheve at tilsynsloven også omfatter tilsyn med elektrisk utstyr.

Komiteen merker seg at det i tillegg til de endrede foreslåtte lovbestemmelser, legges opp til en mulighet for ytterligere regelpresisering gjennom forskrift fastsatt av Kongen. Komiteen er for øvrig enig i at loven som i dag ikke har noen offisiell korttittel, benevnes el-tilsynsloven.

Komiteen støtter forslag til lov om endringer i lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr.

3. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr

I

I lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (*el-tilsynsloven*).

§ 6 skal lyde:

Tilsynsmyndigheten gir de pålegg og treffer de enkeltvedtak ellers som er nødvendige for gjennomføringen av bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne lov. Tilsynsmyndigheten kan herunder forby omsetning og bruk av elektrisk utstyr, og påby at utstyr som er omsatt, trekkes tilbake fra distributør eller bruker. Det skal settes en frist for når pålegget skal være utført.

Dersom pålegg ikke oppfylles innen fristen kan tilsynsmyndigheten helt eller delvis stanse virksomheten og/eller anlegget inntil pålegget er utført.

Ved overhengende fare kan tilsynsmyndigheten foreta stansing selv om pålegg ikke er gitt.

§ 7 skal lyde:

Når elektriske anlegg eller elektrisk utstyr medfører sjenerende elektriske forstyrrelser, kan tilsynsmyndigheten gi pålegg om straks å sette anlegget eller utstyret i sådan stand at disse forstyrrelser så vidt mulig fjernes.

Tilsynsmyndigheten kan, i den utstrekning den anser det nødvendig til ivaretagelse av berettigede almenne interesser, gi forskrifter om at elektriske anlegg, anleggsdeler eller elektrisk utstyr som etter tilsynsmyndighetens mening vesentlig forstyrrer radiolyttingen, ikke må drives eller brukes til visse tider av døgnet, dersom disse forstyrrelser ikke unngås ved de foranstaltninger som tilsynsmyndigheten i henhold til gjeldende forskrifter kan påby.

Ny § 8 skal lyde:

Kongen kan gi forskrift om at eiere av visse anlegg selv plikter å føre tilsyn med de installasjoner som er tilknyttet anlegget (lokalt elektrisitetstilsyn). Det lokale elektrisitetstilsynet er underlagt sentralt tilsyn.

For det lokale elektrisitetstilsynet gjelder for øvrig §§ 5, 6, 6a, 6b og 7 første ledd. Det lokale elektrisitetstilsynet kan imidlertid ikke stanse virksomhet etter § 6 annet ledd. Det lokale elektrisitetstilsynet kan ikke treffe tiltak etter § 6 for elektrisk utstyr, med mindre Kongen i forskrift bestemmer noe annet.

§ 9 skal lyde:

Eier som er pålagt lokalt elektrisitetstilsyn, skal til enhver tid sørge for å oppfylle de kravene som fremgår av denne loven og bestemmelser gitt i medhold av loven, herunder følge instruksjoner som nærmere presiserer innholdet av de lovmessige kravene til tilsynsaktiviteten.

Eier som er pålagt lokalt elektrisitetstilsyn, kan, som ledd i forberedelsen av vedtak som nevnt i § 6, jf. § 8, la andre offentlige eller private sakkyndige utføre oppgaver på sine vegne. Kongen kan gi nærmere regler om hvilke oppgaver som kan settes ut til slike sakkyndige.

For å sikre at tilsyn utføres uavhengig av forretningsmessig virksomhet, kan Kongen gi forskrift om organiseringen av og arbeidet til det lokale elektrisitetstilsynet og sakkyndige som nevnt i annet ledd. Forskriften kan herunder inneholde bestemmelser om hvilke gjøremål som kan utføres ved siden av oppgaver etter loven.

§ 11 annet ledd skal lyde:

Kongen kan bestemme at det lokale elektrisitets-tilsyn (jf. § 8) kan pålegges å føre kontroll med elektrisk utstyr som tilbys eller omsettes innenfor vedkommende anleggs forsyningsområde.

§ 13 skal lyde:

I pålegg etter loven her kan det fastsettes en løpende tvangsmulkt for hver dag/uke/måned som går etter utløpet av den frist som er satt for oppfylning av pålegget, inntil pålegget er oppfylt. Tvangsmulkt kan også fastsettes som engangsmulkt.

Tvangsmulkt kan også fastsettes dersom eier som er pålagt lokalt elektrisitetstilsyn etter § 8, ikke følger kravene etter § 9.

Tilsynsmyndigheten kan frafalle påløpt tvangsmulkt.

Ny § 13 a skal lyde:

Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av bestemmelsene i § 8 og § 9 kan sentral tilsynsmyndighet ilegge overtredelsesgebyr.

Det samme gjelder ved overtredelse av bestemmelser gitt i medhold av loven når det i forskriften er fastsatt at overtredelse av den aktuelle bestemmelse kan medføre overtredelsesgebyr.

Overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

Tilsynsmyndigheten kan i særlige tilfeller frafalle ilagt overtredelsesgebyr.

Kongen kan gi forskrift med nærmere regler om fastsettelse og gjennomføring av overtredelsesgebyr.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i forsvarskomiteen, den 31. mai 2007

Jan Petersen

leder

Signe Øye

ordfører